

OHEISHUOLTAJUUS

2027

Oma Hämeen toimintaohje oheishuoltajuuskysymyksissä
lastensuojelussa

luonnos

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	2
2 Oheishuoltajuus.....	2
2.1 Yksityisen sijoituksen ja oheishuoltajuuden erot	2
3 Oheishuoltajuusratkaisut lastensuojelussa	3
3.1 Oheishuoltajuusratkaisut lastensuojelun avohuollossa	3
3.2 Oheishuoltajuusratkaisut huostaanotetun lapsen kohdalla	3
4 Oheishuoltajan ja perhehoitajan erot	4
5 Avohuollon asiakkuuden siirtyminen ja jälkihuolto-oikeus sekä näihin liittyvät kustannusvastuut	5
6 Sopimus ja korvaukset.....	5
6.1 Oima	5
6.3 Korvauksen korottaminen	7
6.4 Käynnistämiskorvaus	8
7 Tuki ja koulutus	8

1 Johdanto

Oheishuoltajuuteen liittyviä yksiselitteisiä ohjeistuksia ei lainsäädäntö tarjoa. Tämä toimintaohje tarjoaa suuntaviivoja arvioinnin pohjaksi sekä antaa tietoa lainsäädännöstä ja Oma Hämeen linjauksista. Jokainen sosiaalityöntekijä ja muu toimivaltainen viranhaltija vastaa omalta osaltaan, että lapsen läheisverkosto tulee kartoitetuksi (Lsl 32 §) ja muu lainsäädäntö toteutuu. Lapsen etu on ratkaisujen tärkein pohja ja peruste.

2 Oheishuoltajuus

Oheishuoltaja on henkilö, joka on vanhemman tai vanhempien ohella lapsen huoltaja. Oheishuoltajalla on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin huoltaja-vanhemmalla, ellei muuta ole erikseen vahvistettu. Oheishuollosta voidaan sopia vanhempien välisellä sopimuksella, joka vahvistetaan lastenvalvojan luona tai tuomioistuin voi päättää siitä. Oheishuollosta sovittaessa oheishuoltajaksi ryhtyvä henkilö on molempien vanhempien lisäksi sopijapuoli. Jos vanhemmat sopivat myöhemmin muista asioista, on näihin saatava oheishuoltajan suostumus. (THL, Lapsen huolto, tapaaminen ja asuminen)

Oheishuoltoa koskevan järjestelyn on oltava lapsen edun mukainen ja siihen on oltava lapsen edusta lähtevä tarve. Oheishuollosta voidaan sopia esimerkiksi tilanteessa, jossa oheishuoltajan avulla voidaan tukea lapsen kasvuolosuhteita niin, että vältetään huostaanotolta. Oheishuolto ei vapauta vanhempia heidän elatusvastuustaan, niin kuin ei sijaishuoltokaan. Oheishuoltajalle ei siis synny elatusvelvollisuutta huoltajuusratkaisun myötä. Lapsi ei myöskään peri oheishuoltajaa, ellei oheishuoltaja adoptoi lasta. (mt.)

2.1 Yksityisen sijoituksen ja oheishuoltajuuden erot

Yksityinen sijoitus on järjestely, josta lapsen huoltaja ja lapsen luokseen ottava henkilö sopivat keskenään. Hyvinvointialueelle täytyy kuitenkin ilmoittaa yksityisesti sijoitetusta lapsesta ja hyvinvointialueen tulee hyväksyä yksityinen sijoitus. Huoltaja voi hakea lapsen luokseen ottavalle

henkilölle oheishuoltajuutta. Mikäli sosiaalityö ei ole mukana ratkaisussa eikä järjestelyissä, hyvinvointialueelle ei myöskään synny kustannusvastuuta. (THL, Lapsen huolto, tapaaminen ja asuminen)

3 Oheishuoltajuusratkaisut lastensuojelussa

3.1 Oheishuoltajuusratkaisut lastensuojelun avohuollossa

Lapsen asemaa ja etua voidaan turvata samaan aikaan usealla eri tavalla. Oheishuoltajuus voi olla vaihtoehto tilanteessa, jossa lapsi tarvitsee lähihuoltajan lisäksi muun luotettavan aikuisen tuekseen häntä koskeissa päätöksissä. Lastensuojelutyössä oheishuoltajuuden mahdollisuus tulee usein esille esimerkiksi silloin, kun lapsen huoltajat tarvitsevat tukea lapsen asioiden hoidossa. Taustalla voi olla esimerkiksi huoltajan terveysongelma tai pitkä poissaolo lapsen elämästä (esimerkiksi vankeus). Oheishuoltajuus voi tuolloin olla lapsen ja huoltajan kannalta luonteva ratkaisu. Lapsi ei automaattisesti muuta oheishuoltajan luokse. Oheishuoltaja voi osallistua muulla tavoin lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamiseen. (Lahtinen, Pia s.12, 2017)

Oheishuoltajuuden lisäksi lapsen asuinpaikka voidaan siirtää oheishuoltajalle. Mikäli lapsen tilanne voidaan turvata niin, että lapsi siirtyy läheisen luokse huoltajuus- ja asumisratkaisujen kautta, tulee tätä vaihtoehtoa pitää ensisijaisena suhteessa huostaanottoon. Ennen huostaanottoa täytyy siis selvittää, voidaanko lapsen huolto- ja asumisjärjestelyillä turvata lapsen etu ja välttyä lapsen huostanotolta. Tällöin elatuksesta tehdään sopimus huoltajan ja oheishuoltajan välillä ja oheishuoltaja hakee Kelasta lapsilisän ja muut lapsen etuudet. Mikäli lastensuojelu on ollut myötävaikuttamassa lapsen muuttoa oheishuoltajan luokse, hyvinvointialueelle syntyy velvollisuus perhehoitolain mukaiseen soveltamiseen ja korvauksiin. (Lahtinen s.13, 2017)

3.2 Oheishuoltajuusratkaisut huostaanotetun lapsen kohdalla

Huostaanotetun lapsen perhehoitajalle on myös mahdollista hakea oheishuoltajuutta. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, kun lapsen huostaanotto voitaisiin lakkauttaa uskomalla lapsen huolto perhehoitajalle, jonka luona lapsi on jo asunut useita vuosia ja kun lapsi, vanhemmat ja

perhehoitajat puoltavat oheishuoltajuuden hakemista. Harkittaessa huoltajuuden hakemista perhehoitajalle ja huostassa pidon lopettamista on varmistuttava, että lastensuojelulain 47 §:n mukaiset huostassa pidon lopettamisen edellytykset täyttyvät. Pitkissä sijoituksissa perhehoitajalle haettu oheishuoltajuus voi turvata lapsen etua esimerkiksi silloin, jos lapsi tarvitsee hoitoa tai väliaikaisesti toista, tarpeiden mukaista sijaishuolto- tai hoitopaikkaa. (Lahtinen, Pia s.15, 2017)

Huoltajat voivat hakea lapselle oheishuoltajaa lapsen läheisverkostosta, vaikka lapsi olisikin huostaanotettu ja hakea huostaanoton purkamista ja lapsen muuttamista oheishuoltajan luokse. Tällöin sosiaalitoimen täytyy selvittää oheishuoltajan olosuhteet ja kyky vastata lapsen tarpeisiin. Lastensuojelulain 49 §:n mukaisesti lapsi voidaan sijoittaa väliaikaisesti enintään kuudeksi kuukaudeksi myös vanhempansa tai muun huoltajansa hoidettavaksi ja kasvatettavaksi silloin, kun valmistellaan lapsen kotiin palaamista kodin ulkopuolisen sijoituksen jälkeen tai kun se on lapsen edun kannalta muusta syystä perusteltua.

4 Oheishuoltajan ja perhehoitajan erot

Perhehoitaja lastensuojelussa tarkoittaa henkilöä, joka hoitaa tai järjestää huolenpitoa lastensuojelulain nojalla sijoitetulle lapselle omassa kodissaan tai lapsen kotona toimeksiantosopimuksen perusteella ja joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan sitä (perhehoitolaki 2§, 3§, 6 §). Perhehoitajan tehtävän luonteeseen liittyy sekä toimeksiantosopimuksesta että lainsäädännöstä seuraavia velvollisuuksia, jotka liittyvät aina sijoitetun lapsen hoidon ja huolenpidon järjestämiseen. Oheishuoltajan tehtävä puolestaan perustuu lakiin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta eikä sillä siis välttämättä ole mitään tekemistä sijoituksen tai huostaanoton kanssa. Tosin sijoitus ja huostaanotto voidaan välttää oheishuoltajuusjärjestelyin tai hyvinvointialue voi muutoin olla myötävaikuttamassa siihen, että oheishuoltajuusratkaisu syntyy. Tällaisissa tilanteissa perhehoitolain 16 § noudatetaan soveltuvien osien oheishuoltajan tilanteisiin.

5 Avohuollon asiakkuuden siirtyminen ja jälkihuolto-oikeus sekä näihin liittyvät kustannusvastuut

Avohuollon asiakkuus kustannusvastuineen siirtyy hyvinvointialueelta toiselle, mikäli lapsi muuttaa pois hyvinvointialueelta. Mikäli avohuollon sijoitus vältetään oheishuoltajuusmääräyksellä tai sopimuksella, sijaishuollon kustannusvastuuta koskevat säännökset eivät ulotu näihin tilanteisiin. Jos lapselle on ennättänyt syntyä jälkihuolto-oikeus sijaishuollon perusteella ennen oheishuoltajuusmääräystä- tai sopimusta, kustannuksista vastaa se hyvinvointialue, joka on vastannut sijaishuollon kustannuksista. Jos taas jälkihuolto-oikeus on ennättänyt syntyä yli 6 kk kestäneen avohuollon sijoituksen perusteella, kustannuksista vastaa hyvinvointialue, jossa lapsi on asunut sijoituksen päättyessä. (Lahtinen s. 31, 2017). Oheishuoltoratkaisu sinällään ei tuota jälkihuolto-oikeutta.

6 Sopimus ja korvaukset

6.1 Oima

Kanta-Hämeen hyvinvointialueella on käytössä sähköinen palkkionmaksujärjestelmä Oima. Oima-palvelun käyttö vaatii jokaiselta oheishuoltajalta oman sähköpostiosoitteen ja mahdollisuuden vahvaan tunnistautumiseen.

Ohjeet ja koulutustallenteet löytyvät OmaHämeen verkkosivuilta. Oima-palvelun käyttö vaatii jokaiselta oheishuoltajalta oman sähköpostiosoitteen ja mahdollisuuden vahvaan tunnistautumiseen.

www.omahame.fi ja laita hakukenttään OIMA. **minun.oima.fi**

Oheishuoltajat voivat itse käydä päivittämässä henkilötiedot ja tilinumeron Oimaan.

Kaikki korvauksiin liittyvät merkinnät tehdään suoraan sähköisesti Oimaan. Korvauksiin liittyvät merkinnät tulee tehdä Oimaan ajantasaisesti kuukausittain. Seuraavan kuun viimeisenä päivänä maksettaviin korvauksiin tulevat merkinnät pitää tehdä viimeistään kuluvan kuun 15.päivä.

Korvauksia koskevat tiedustelut:

perhejaomaishoidonkeskus@omahame.fi

Palvelunumero 03 629 6709 ark. klo 10–12

6.2 Oheishuollon korvaukset

Lastensuojelulain 32.3 §:n tarkoituksena on nimenomaan turvata lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastuun ottavalle henkilölle – määrätylle huoltajalle – taloudelliset mahdollisuudet vastata lapsen elatuksesta ja kasvatuksesta. Säännöksen mukaan lapselle määrätylle huoltajalle tulee tarvittaessa turvata perhehoitolain 16–17 §:ssä mainitut taloudelliset edellytykset lapsen hoitamiseksi ja kasvattamiseksi. Edellä mainittu perhehoitolain säännökset koskevat perhehoitajalle maksettavia korvauksia, kulukorvausta ja kustannusten korvauksia hoidon käynnistyessä. (Puustinen-Korhonen, Aila, s.29–30 2021)

Oheishuoltajalle voidaan maksaa jäljempänä määritellyillä kriteereillä korvauksia, mutta ne eivät varsinaisesti ole perhehoidon palkkioita, koska lapsi ei ole sijoitettu perheeseen lastensuojelupäätöksellä vaan sijais- tai oheishuoltajuusjärjestelyin. Oheishuoltajuus tai huollon siirto muulle kuin omalle vanhemmalle ei vähennä hyvinvointialueen veloitetta tukea taloudellisesti lasta hoitavia henkilöitä, sillä huollon siirto muulle kuin omalle vanhemmalle tai oheishuolto ei luo heille elatusvelvollisuutta. Elatusvelvollisuus on edelleen lapsen vanhemmilla, joiden kanssa tehdään elatussopimus tai vanhempien ollessa varattomia ns. nollasopimus elatustuen maksamista varten. (mt.)

Mikäli hyvinvointialue on ollut myötävaikuttamassa lapsen muuttoon oheishuoltajalle, korvauksista ja tuesta tehdään erillinen sopimus Oima-palvelussa. Sopimuksen allekirjoittaa oheishuoltajan lisäksi lastensuojelun avohuollon johtava sosiaalityöntekijä. Asiassa sovelletaan perhehoitolakia ja perhehoitajien maksutaulukkoa kulukorvausten ja käynnistämiskorvausten osalta.

Oheishuoltajalle maksetaan lapsen etuudet, jotka vähennetään oheishuollon kulukorvauksesta. Oheishuoltajien vastuulla on, että kaikki lapsen etuudet ovat haettuna ajantasaisesti (esim. elatussopimukset ovat voimassa, vammaistuki). Lapsilisää ei vähennetä kulukorvauksesta, vaan lapsen etuuksilla tarkoitetaan esimerkiksi lapsen elatusmaksuja, vammaistukea tai muuta etuutta.

Esimerkki:

Viisivuotiaasta lapsesta maksetaan elatustukea oheishuoltajalle 198,13 €. Elatustuki vähennetään kulukorvauksen määrästä (710,27 € - 198,13 €) Kulukorvausta oheishuoltajalle maksetaan 512,14 €.

Palkkion ja kulukorvauksen lisäksi oheishuoltajalle ei makseta mitään muita kuluja (esim. kilometrit, lääkekulut).

Oheishuollon korvaukset vuonna 2026

- 0 – 17 v. kokoaikaisesta hoidosta, 3 ensimmäistä vuotta 1775,96 euroa/kk
- 0– 17 v. kokoaikaisesta hoidosta, 3 vuoden jälkeen 1539,17 euroa/kk
- Mikäli oheishuoltaja käy kodin ulkopuolelle töissä 1065,57 euroa/kk

Korvausta maksetaan enintään sen kuukauden loppuun, kun lapsi täyttää 18 vuotta.

Oheishuoltajan tulee ilmoittaa hoitopalkkioon vaikuttavista seikoista sekä sosiaalityöntekijälle että sihteereille sähköpostiin perhejaomaishoidonkeskus@omahame.fi. Palkkioihin ja kustannustenkorvauksiin liittyvät muutokset ovat esim. onko töissä/eläkkeellä/kotona, muutos elatusmaksuissa ja vammaistuessa.

6.3 Korvauksen korottaminen

Erityistapauksissa korvausta voidaan korottaa esimerkiksi terveydenhuollon asiantuntijalausunnon ja/tai sosiaalityöntekijän arvion perusteella seuraavasti:

- korotus 30 %, kun lapsen tai häneen hoitoonsa liittyen on jotain erityistä, minkä vuoksi korvaus nähdään tarpeelliseksi korottaa
- korotus 50 %, kun lapsi on erityishoitoa tarvitseva
- korotus 100 %, kun lapsi on vaativaa erityishoitoa tarvitseva

Korotus kirjataan sopimukseen ja se on aina määräaikainen, ja se tarkistetaan vähintään vuosittain. Erityisperustein korvausta korotettaessa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä voi

konsultoida Perhehoitoyksikkö Kanervaa ja asia käsitellään aina hyvinvointialueen johtavien sosiaalityöntekijöiden työryhmässä yhtenäisten toimintatapojen ylläpitämiseksi, sekä tarvittaessa konsultoidaan lakiyksikköä.

Lapsen kasvuun liittyvät normaalit kehityskriisien aiheuttamat ongelmat eivät ole perusteita korotettuun korvaukseen.

Oheishuollon kulukorvaukset vuonna 2026

- 0–6-vuotiaat 710,27 €
- 7–12-vuotiaat 828,64 €
- 13–17-vuotiaat 947,00 €

6.4 Käynnistämiskorvaus

Käynnistämiskorvausta maksetaan sosiaalityöntekijän harkinnan mukaisesti, enintään 3558,60 euroa. Lain mukainen käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä maksetaan, jos tehdään vaativa remontti tai rakennetaan huonetilaa lapselle. Käynnistämiskorvauksella tehtyt hankinnat ovat lapsen omaisuutta. Käynnistämiskorvausta voidaan maksaa yhden vuoden kuluessa siitä, kun lapsi on muuttanut oheishuoltajalle. Käynnistämiskorvauksen käytöstä tehdään aina suunnitelma ennen hankintoja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa.

7 Tuki ja koulutus

Perhehoitoyksikkö Kanerva vastaa pääasiallisesti perhehoitajien tuesta ja koulutuksesta. Myös oheishuoltajien on mahdollista tukea saada, jos sosiaalityöntekijä sellaisen arvion yhdessä oheishuoltajan kanssa tekee. Tuen käynnistäminen vaatii sosiaalityöntekijän yhteydenoton Perhehoitoyksikkö Kanervaan. Lisäksi Perhehoitoyksikkö Kanerva järjestää ryhmämuotoista tukea ja koulutusta tarvittaessa ja jos osallistujia on riittävä määrä. Näistä tukimuodoista tiedotetaan sähköpostikirjeillä vähintään kerran vuodessa. Oheishuoltajan perheeseen voidaan myöntää myös avohuollosta avohuollon tukitoimia.

Lähteet:

Lahtinen, Pia: Oheishuoltajuus ja lastensuojelu – tietopaketti. Pesäpuu.
https://pesapuu.fi/wpcontent/uploads/2018/06/oheishuoltajuus_ja_lastensuojelu_tietopaketti_120618.pdf

Puustinen-Korhonen, Aila: Sukulais – ja läheisverkostosijoitukset lastensuojelussa ja lapsen huolenpidon järjestäminen huoltajuusjärjestelyin kodin ulkopuolisen sijoituksen sijasta. Kuntaliitto.
https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Sukulais-jal%C3%A4heisverkostosijoitukset-lastensuojelussa-muistio_0.pdf THL, Lapsen huolto, tapaaminen ja asuminen / oheishuoltajuus

https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perheoikeudelliset-palvelut/lapsenhuolto-tapaaminen-ja-asuminen#oheishuolto_muu_kuin_vanhempi_huoltajana